

Ks. Jarosław Wąsowicz (SDB)

FESTIWAL ROCKOWY „ŚWIĘTO TWOJEJ MUZYKI” W CHODZIEŻY W OCZACH „BEZPIEKI”

Muzyka młodzieżowa stała się w XX w. jedną z najbardziej wyrazistych form wypowiedzi grupy społecznej wkraczającej w dorosłe życie. W Polsce rozkwit tego zjawiska przypadł na czasy PRL i – jak wiele innych płaszczyzn społecznej aktywności – przechodziło ono zróżnicowane etapy rozwoju. Różny był stosunek władz do muzyki młodzieżowej – od negacji, przez akceptację, po kontrolowaną promocję. Zmieniała się także popularność poszczególnych gatunków muzyki rozrywkowej wśród młodego pokolenia Polaków – poczynając od jazzu w latach pięćdziesiątych, przez bigbit, po różne gatunki rocka w latach osiemdziesiątych¹.

Pod koniec lat siedemdziesiątych nastąpił przełom w muzyce młodzieżowej. Od tej pory, jak zauważył Krzysztof Kosiński, „stała się ona formą ekspresji młodych ludzi, tworzywem ich języka, punktem odniesienia dla ich światopoglądów. Wyraźnie też zmieniła swój charakter. W miejsce uładzonych przez oficjalne media – zwłaszcza telewizję – zespołów typu Czerwone Gitary pojawiła się «nowa fala»”².

Po wydarzeniach Sierpnia ’80 młodzież z zaangażowaniem włączyła się w nurt przemian wolnościowych³, co znalazło także swój wyraz w kulturze młodzieżowej. Jej przekaz coraz częściej dotyczył zastanej rzeczywistości. Zwłaszcza po wprowadzeniu przez reżim Jaruzelskiego stanu wojennego w dniu 13 grudnia 1981 r., muzyka rockowa na różnego rodzaju festiwalach stała się jedną z niewielu możliwości oficjalnej krytyki ówczesnej władzy, systemu politycznego, szarej codzienności⁴. Chociaż władza oczywiście kontrolowała te zachowania i w wielu przypadkach traktowała wydarzenia związane z rockiem jako kanalizację antypaństwowych zachowań młodzieży⁵, to i tak zarówno przekaz, jak i antysystemowe

¹ Por. P. Zieliński, *Scena rockowa w PRL. Historia, organizacja, znaczenie*, Warszawa 2005, *passim*; T. Toborek, *Początki big-beatu w prasie PRL*, „Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej” 2002, nr 10, s. 58–63; T. Jopkiewicz, *Dziwny jest ten rock* [w:] L. Gnoiński, J. Skaradziński, *Encyklopedia polskiego rocka*, Konin 1996, s. 11–20.

² K. Kosiński, *Oficjalne i prywatne życie młodzieży w czasach PRL*, Warszawa 2006, s. 348.

³ Por. J. Wąsowicz, *Niezależny Ruch Młodzieżowy w latach 1980–1981 na przykładzie Regionu Gdańskiego*, „Saeculum Christianum” 2003, nr 1, s. 155–168.

⁴ Por. M. Pęczak, J. Werenstein-Żuławski, *Tekst piosenki rockowej: stopnie zależności od kultury dominującej i treści przekazu* [w:] *Spontaniczna kultura młodzieżowa. Wybrane zjawiska*, red. J. Werenstein-Żuławski, M. Pęczak, Wrocław 1991, s. 253–267.

⁵ Por. P. Perzyna, „Jarocin” z perspektywy Służby Bezpieczeństwa, „Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej” 2003, nr 10, s. 61–65; K. Lesiakowski, P. Perzyna, T. Toborek, *Jarocin w obiektywie bezpieki*, Warszawa

postawy wielu muzyków „zrobiły swoje”. Według Przemysława Zielińskiego – jednego z badaczy fenomenu muzyki rockowej w PRL – osłabił on pozycję komunizmu w oczach polskiej młodzieży⁶.

Służba Bezpieczeństwa na festiwalu „Święto Twojej Muzyki”

Zaprezentowany poniżej dokument sporządzony został w ramach sprawy obiektowej kryptonim „Pegaz”, którą założono w listopadzie 1980 r. Objęto nią instytucje, związki i towarzystwa, które prowadziły działalność kulturalną na terenie administracyjnie podporządkowanym Wydziałowi Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Pile⁷. Celem sprawy było ujawnianie wszelkich przejawów antypaństwowej działalności kulturalnej, a po wprowadzeniu stanu wojennego także kontrola byłych działaczy „Solidarności” oraz kontaktów działaczy kultury z klerem i ich udziału w imprezach organizowanych przez Kościół⁸. We wniosku o wszczęcie sprawy obiektowej naczelnik Wydziału III KW MO w Pile mjr Jan Tarczyński zaznaczał, że środowisko kulturalne w województwie pilskim tworzą przeważnie ludzie młodzi i właśnie ze względu na ten czynnik „istnieje zagrożenie wykorzystania ich działalności zawodowej do wprowadzania przez elementy antysocjalistyczne akcentów wrogiej działalności oraz innych negatywnych zjawisk społeczno-politycznych”⁹. Sprawę kryptonim „Pegaz” pilska Służba Bezpieczeństwa zamknęła dopiero w 1990 r.¹⁰

Jedną z imprez kulturalnych zabezpieczonych operacyjnie przez SB był festiwal „Święto Twojej Muzyki”, który odbył się w dniach 13–15 lipca 1986 r. Zorganizowany został przez Chodzieski Dom Kultury i działający przy nim Klub Miłośników Muzyki „Astra”. Ideą festiwalu była chęć zorganizowania koncertów zespołów rockowych, połączonych ze spotkaniami publicystów, dziennikarzy i muzyków z publicznością. Oprócz kilkunastu zespołów polskich miała zagrać także angielska grupa awangardowa Nocturnal Emission. Ostatecznie do występu Anglików w Chodzieży nie doszło¹¹.

Ze względu na teksty piosenek grupą, która stała się centrum zainteresowania funkcjonariuszy SB, była pilska formacja Ręce do Góry (RdG). Właśnie fragmenty jej utworów znalazły się w głównej mierze w treści informacji o przebiegu festiwalu, przygotowanej przez chodzieską SB dla naczelnika Wydziału III WUSW w Pile.

Punkowy zespół na cenzurowanym – Ręce do Góry z Pily

Powstanie pilskiej grupy RdG zbiega się z okresem największego rozkwitu w Polsce grup punk rockowych. Pierwsze zespoły tego nurtu powstały pod koniec lat siedemdziesiątych XX w. w dużych ośrodkach miejskich (Warszawa – Tilt, Gdańsk – Deadlock). Polski punk rozwijał się dynamicznie także w mniejszych miastach, a do czołowych przedstawicieli tego gatunku rocka zaliczyć należy zespoły z Ustrzyk Dolnych (KSU) czy Puław (Sie-

2004, *passim*; K. Hajdasz, *Inwigilacja w rytmie rock and rolla, czyli jak „bezpieka” zabezpieczała Jarocin*, <http://jarocin-festiwal.com/historia/beezpieka.html>, 12 III 2009 r.; J. Krzemiński, *O historii festiwalu w Jarocinie mówią m.in. Chelstowski, Robakowski, Szeląg, Lipiński, Jankowski*, „Rzeczpospolita”, 11 VIII 2000.

⁶ Por. P. Zieliński, *op. cit.*, s. 160.

⁷ AIPN Po, 0062/204, Wniosek o wszczęcie sprawy obiektowej krypt. „Pegaz”, 10 XI 1980 r., k. 5.

⁸ *Ibidem*, Wniosek o wszczęcie sprawy obiektowej krypt. „Pegaz” na środowisko kultury i sztuki, 30 I 1985 r., k. 8.

⁹ *Ibidem*, Wniosek o wszczęcie sprawy obiektowej krypt. „Pegaz”, 10 XI 1980 r., k. 5.

¹⁰ *Ibidem*, Wniosek o zakończeniu (zaniechanie) sprawy obiektowej krypt. „Pegaz” dot. środowiska kultury i sztuki, 18 I 1980 r., k. 238.

¹¹ Por. *Chodzieska alternatywa*, „Tygodnik Pilski” 1986, nr 23, s. 12.

kiera). Najważniejszym wydarzeniem dla tego środowiska był coroczny festiwal w Jarocinie. Punk rockowe formacje występowały niekiedy także na innych imprezach, przeważnie o zasięgu lokalnym. Punk rock funkcjonował głównie w nieoficjalnym tzw. trzecim obiegu. Koncerty nagrywano na kasety i rozpowszechniano je własnymi kanałami, pojawiały się pierwsze ziny i produkcje kaset z nagraniami wydawane poza cenzurą. Niektórzy badacze kontrkultury twierdzą, iż rozkwit polskiego punk rocka i aktywność na tym polu środowisk prowincjonalnych stanowiły pewnego rodzaju odpowiedź spontanicznej kultury młodzieżowej na centralistyczną politykę kulturalną PRL¹².

Należy także podkreślić, iż polski punk rock lat osiemdziesiątych był ruchem nie tylko kulturowym, ale i politycznym, który całą swoją ekspresję i kontestację skierował przeciwko „systemowi” – komunistycznemu państwu i zastanej rzeczywistości¹³. Wspomniany już tzw. trzeci obieg przybrał w tym kontekście postać anarchistycznych ruchów niezależnych, które funkcjonowały w oderwaniu nie tylko od systemu państwowego, ale także od drugiego obiegu związanego z opozycją demokratyczną, np. Ruch Społeczeństwa Alternatywnego (RSA), Ruch Twe–Twa, Międzymiastówka Anarchistyczna. Oczywiście w niektórych przypadkach (w kwestiach dotyczących zagadnień ekologicznych, w walce o zastępczą służbę wojskową, przy organizacji happeningów) anarchiści i ludzie związani z subkulturą punkową wspierali działania organizacji opozycyjnych, zwłaszcza Ruchu „Wolność i Pokój” i innych niezależnych ruchów młodzieżowych¹⁴.

W kluczu powyższych zjawisk należy postrzegać powstanie i działalność pilskiego zespołu Ręce do Góry. Wydaje się, że RdG były typowym „dzieckiem” swojego gatunku i swoich czasów. Działalność grupy przypada na lata 1984–1987. Założycielem i liderem zespołu od jego początków był Krzysztof Grabowski „Grabaz”¹⁵. Pierwszy skład tworzyli także: Łukasz Czarny „Czarny”, Artur Stanilewicz, Beata Kubiak, Remigiusz Cholewicki.

Zespół powstał bardzo spontanicznie – z myślą o wystąpieniu na festiwalu w Jarocinie w 1984 r. Pierwsze koncerty miały miejsce w maju 1985 r. w Poznaniu w klubie „Eskulap” z okazji święta Akademii Medycznej oraz w klubie „Agora”. Latem po wstępnym przesłuchaniu na festiwalu w Jarocinie grupa została zakwalifikowana do występu na scenie alternatywnej. Do końca 1985 r. RdG dały jeszcze dwa koncerty – 30 sierpnia na „Scenie dla Wszystkich” podczas warszawskiego festiwalu „Poza kontrolą” oraz 7 grudnia w Pilskim Domu Kultury¹⁶.

Kolejne występy miały miejsce w 1986 r. Najpierw RdG grały na I Zlocie Młodzieży Cynicznej Ery Atomowej, który odbył się w dniach 7–9 lutego 1986 r. w Domu Kultury Morskiego Portu Handlowego w Gdyni. Na koncercie zorganizowanym przez Rozgłośnie

¹² Por. M. Pęczak, *Mały słownik subkultur młodzieżowych*, Warszawa 1992, s. 72.

¹³ Por. M. Filipiak, *Od subkultury do kultury alternatywnej. Wprowadzenie do subkultur młodzieżowych*, Lublin 1999, s. 70; M. Lizut, *Punk Rock Later*, Warszawa 2003, s. 5–6.

¹⁴ Więcej na ten temat zob. R. Antonów, *Pod czarnym sztandarem. Anarchizm w Polsce po 1980 roku*, Wrocław 2004, s. 137–182; J. Waluszko, *Ruch Społeczeństwa Alternatywnego*, Sopot 1992, *passim*; idem, *Kręte ścieżki naszej współpracy z NSZZ „Solidarność”* [w:] „Solidarność” i opozycja antykomunistyczna w Gdańsku 1980–1989, red. L. Mażewski, W. Turka, Gdańsk 1995, s. 263–264; J. Wąsowicz, „Szeregowiec – istota pozbawiona własnej osobowości”. Opozycja młodzieżowa w regionie gdańskim wobec zasadniczej służby wojskowej w świetle dokumentów Służby Bezpieczeństwa, „Grot. Zeszyty Historyczne Poświęcone Historii Wojska i Walk o Niepodległość” 2006, nr 26, s. 124–133; *Ruch Społeczeństwa Alternatywnego* [w:] M. Pęczak, *op. cit.*, s. 82–83.

¹⁵ Krzysztof Grabowski „Grabaz” (ur. 1965 r.), poeta, wokalista, autor tekstów większości utworów zespołów: Pidżama Porno, Strachy na Lachy, Ręce do Góry i Lavina Cox.

¹⁶ Por. H. Palczewski, *Ręce do góry*, „Zine”, maj 1986, s. 5–6.

Harcerską Polskiego Radia oraz kluby studenckie „Łajba” z Sopotu i „Wysepka” z Gdańska, oprócz pilskiego zespołu wystąpiły m.in.: Bielizna Goeringa, Pancerne Rowery, Piranius del Baltico, Konwent A. Ślad po tym koncercie zachował się w materiałach sprawy operacyjnego rozpracowania kryptonim „Alternatywa”, przechowywanych w gdańskim Oddziale Instytutu Pamięci Narodowej¹⁷. W jednym z meldunków znajdziemy informację o zatrzymaniu przez funkcjonariuszy MO na terenie Pucka dwóch punktów, przy których odnaleziono ulotki RSA nawołujące do odmowy zasadniczej służby wojskowej. Podczas przesłuchania twierdzili oni, że ulotki te były rozrzucane podczas gdyńskiego zlotu młodzieży przez jednego z członków zespołu Ręce do Góry lub Konwent A¹⁸.

W dniu 21 lutego członkowie RdG koncertowali w klubie „Eskulap” w Poznaniu razem z zespołami Bóm Wakacje w Rzymie i T. Love Alternative. Henryk Palczewski – niezależny działacz muzyczny i awangardowy – w wydawanym przez siebie „Zine” (bez nazwy) tak pisał wówczas o muzyce RdG: „Muzyka grupy Ręce do Góry oscyluje wokół tej formy, której korzenie sięgają punka. Z tamtych rejonów pochodzi chropowatość, agresja, czasami rytm lub ogólna atmosfera. W miarę istnienia zespołu jego kompozycje stają się coraz bardziej urozmaicone, aż do form wręcz parateatralnych, spójnemu oddziaływaniu muzyką i tekstami oraz obrazami z przeźroczy. [...] Jego muzyka jest niesamowicie mroczna – wręcz ponura. Jest to efekt tematyki (obozy zagłady, walka narodowowyzwoleńcza, rewolucja, krytyczne spostrzeganie naszej rzeczywistości) oraz umiejętnego zespolenia jej z muzyką. [...] Trzeba przyznać, że grupa Ręce do Góry, stosując bardzo surowe formy na styku punka i rocka, uzyskuje bardzo mocne napięcia emocjonalne i niezwykłą siłę wyrazu, która osadza słuchaczy. Istotna jest świadomość muzyków w kreowaniu atmosfery, chociaż wydaje się, że nie jest to jeszcze muzyka zagrana «do końca», ale przeszkody administracyjne utrudniają wielu grupom rozwinięcie się skrzydeł”¹⁹.

Później odbył się festiwal „Święto Twojej Muzyki”. W jednym z wywiadów Krzysztof Grabowski wspominał chodzieski występ: „Praktyka była taka, że dawaliśmy grzecznie teksty do cenzury, a na koncercie graliśmy swoje. Na występ na ogół nie przychodziła cenzura. Tam jednak przyszli. Pilska «bezpieka» nie mogła uwierzyć, że na ich terenie jest taka «potężna siła antysocjalistyczna»”²⁰.

Jarocin 1986 i rozpad zespołu

Kilkanaście dni później zespół Ręce do Góry przyjechał na festiwal w Jarocinie, gdzie miał koncertować na dużej scenie. Henryk Palczewski był wówczas reporterem „Tygodnika Pilskiego”, pamięta ówczesną wypowiedź Waltera Chełstowskiego o tym, jak pilska SB zabroniła występów RdG na festiwalowej scenie²¹. Potwierdza to w swoich wspomnieniach „Grabaż”: „Przed występem podszedł do nas organizator festiwalu Walter Chełstowski. Są z wami kłopoty – powiedział – ubecja za wami chodzi”. Zgodnie z sugestią organizatorów zespół zmienił wówczas nazwę na „Królowa nie żyje” i podał 13 piosenek do festiwalowej cenzury. Niestety nie przeszło 12 utworów. Po pertraktacjach lidera zespołu RdG Krzyszto-

¹⁷ Sprawę operacyjnego rozpracowania krypt. „Alternatywa” założono 15 II 1984 r. w związku z pojawieniem się w kolportażu na terenie Trójmiasta pisma „Homek” sygnowanego przez Ruch Społeczeństwa Alternatywnego; zob. AIPN Gd, 0027/3842, t. 1–14, Akta SOR krypt. „Alternatywa”.

¹⁸ *Ibidem*, t. 3, Uzupełnienie meldunku nr 37, 4 III 1986 r., k. 14.

¹⁹ Por. H. Palczewski, *op. cit.*, s. 4.

²⁰ *Byliśmy leszczami. Rozmowa z Krzysztofem „Grabażem” Grabowskim, liderem Pidżamy Porno* [w:] M. Lizut, *op. cit.*, s. 166.

²¹ Relacja Henryka Palczewskiego z 4 V 2007 r. (w zbiorach autora).

fa Grabowskiego z cenzorem ostatecznie dopuszczono jeszcze dwie piosenki. Grabowski wspomina: „Wytargowałem Broniewskiego²² i piosenkę «Poza dobrem i złem»: «Zobacz Boże, co się stało, coś się w twoich sprawach delikatnie po...». Ten występ pod zmienioną nazwą i z okrojonym repertuarem utkwiał we mnie jak zadra. Czuję się zmanipulowany i poniżony²³».

Zespół Ręce do Góry, aby uniknąć zatrzymania przez SB, musiał opuścić oficjalny kwaterunek. Otrzymał schronienie na jarocińskiej plebanii i tam w kaplicy św. Józefa spędził resztę festiwalu²⁴.

Nieprawomyślnie teksty utworów RdG stały się przyczyną wielu problemów, zwłaszcza jeżeli chodzi o możliwość występowania na różnych koncertach rockowych. Członkowie zespołu po zakończeniu Jarocina '86 założyli dwie nowe kapele: Pidżamę Porno i Krew. W okresie wakacyjnym 1987 r. RdG rozpadły się definitywnie. Tak zakończyła się nieznamna szerszej publiczności historia pilskiej formacji punkowej, która stała u początków popularnych dziś polskich zespołów Pidżama Porno i Strachy na Lachy²⁵.

²² Chodzi o piosenkę z tekstem wiersza Władysława Broniewskiego *Bagnet na broń*.

²³ *Byliśmy leszczami. Rozmowa z Krzysztofem „Grabązem” Grabowskim...*, s. 167.

²⁴ Relacja Krzysztofa Grabowskiego z 5 V 2007 r. (w zbiorach autora).

²⁵ *W latach osiemdziesiątych paliliśmy „Mocne” i byliśmy mocni w gębie* – wspomnienia Krzysztofa Grabowskiego „Grabąza”, <http://www.pidzamaporno.art.pl/?p=historia>, 12 III 2009 r.

TEKST ŹRÓDŁA

1986 czerwiec 23, Chodzież – Informacja zastępcy szefa Rejonowego Urzędu Spraw Wewnętrznych do spraw Służby Bezpieczeństwa w Chodzieży na temat przebiegu festiwalu rockowego „Święto Twojej Muzyki”

Chodzież, dnia 23 VI 1986 r.

[^a]

Tajne

Egz. nr ^b1^b

Naczelnik Wydziału III
Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Pile

Informacja

W dniach 1986 VI 13–14 na terenie Chodzieskiego Domu Kultury odbywała się impreza muzyczna pt. „Święto Twojej Muzyki – Chodzież 86”. Organizatorem był Chodzieski Dom Kultury, Klub Miłośników Muzyki „Astra” i M-G Ośrodek Kultury w Szamocinie. Osobą indywidualną, która dała propozycję zorganizowania tej imprezy, był ob. Zdzisław Bartkowiak były aktywny członek zespołu „Astra” z lat 60–70, a obecnie właściciel zakładu rzemieślniczego.

Z okazji tego święta udział w koncertach brały następujące zespoły młodzieżowe uprawiające tzw. rock alternatywny: Izrael, Jorgi, Rokosz, Immanuel, Armagedon, Auti Armia^c, Kultura, Ręce do Góry, Reportaż, Stan Zvezda, Deuter, Variete, Zgoda, Pancerne Rowery, Teraz.

Każdy z zespołów miał opiekuna wywodzącego się z chodzieskich wielbicieli muzyki, jaką propagował.

Uczestnicy zakwaterowani zostali na polu namiotowym w garderobach amfiteatru oraz w sali widowiskowo-kinowej budynku 3 Maja nad Jeziorem Strzeleckim.

Wyżywienie zorganizowano w dwóch punktach stoisk WSS oraz w zakresie własnym.

Koncerty poszczególnych zespołów zostały rozplanowane na późne godziny popołudniowe oraz nocne, kończyły się około godz. 3.00 rano.

Teksty piosenek, jak i program całego występu, każdy zespół przed przyjazdem przedstawił do cenzury w stałym miejscu działalności, a po przybyciu na imprezę miejscowemu organizatorowi.

Teksty te w większości zawierały treści dekadencjne i anarchistyczne. Szczególnie silnie zostało to zaakcentowane w piosenkach zespołów Immanuel z Warszawy i Ręce do Góry z Piły.

Można stwierdzić, że utwory mają charakter antypaństwowy i antypartyjny. Korzystając z uzyskanego operacyjnie nagrania z występu zespołu Ręce do Góry, odtworzyliśmy teksty piosenek.

^a Pieczęć o treści: Rejonowy Urząd Spraw Wewnętrznych w Chodzieży, woj. pilskie, 09 L.dz. 0/399/86. Numer wpisano odręcznie. Poniżej odręczny zapis: Tow. Rydzikowski proszę o rozmowę 1986 I 7. Po prawej stronie pieczęć o treści: Woj[ewódzki] Urząd Spraw Wewn[ętrznych] w Pile. Wpłynęło, dnia 1 VII 1986, 07 nr In-0135/86 r. Dzień, miesiąc, dwie ostatnie cyfry roku oraz numer wpisano odręcznie.

^{b-b} Wpisano odręcznie.

^c W dokumencie Auti Armia.

Przedstawiamy cytaty, które szczególnie odzwierciedlają treści przekazywane słuchaczom przez muzyków tego zespołu:

1. „...Mówi się, że jest tutaj słońce, a tak naprawdę pada ciągle deszcz i jest nijako. A to będzie manifest jest anarchistyczny i apokaliptyczny, który jest wzniosły, który jest śmieszny. Oczy moje eksplodowały i ujrzały ludzi zdeformowanych i nikłych. Mózgi ich wypalono ogniem wielkich hutniczych pieców...”

„...Rośnie zgiełk na tych głowach napastowanych przez politykę paranoidalną, kulturę agenturalną, religię astralną...”

2. „...Przyszło odmienić wam religię, wszystkich świętych dać na renty, byliście wodą z mydłem oczyszczającą zastępy, nie ważny był kolor sztandarów, ważne do kogo należą. Ulice były nasze, ich siła, czas i potęga. Było dużo pustych miejsc w hotelach za murami...”

„...Wypaliła się walcząca ulica, jak wypala się cmentarna świeca. Brak jest miejsc w hotelach za murami. Nadszedł czas, chodźcie z nami, dziś nie biją, demonstracja pokojowa...”

3. „...Moskwa nie będzie naszą stolicą, Waszyngton nam nie sprzeda kolorowych filmów...”

„...Przelecieć się nago po Placu Czerwonym, pokazać gołą dupę Stanom Zjednoczonym...”

4. „...Gołymi rękami burzymy pałace, ci z pałaców nas niszczą działkami wodnymi. Bronimy się, by nas nie dobijano, dobija się nas za to, że myślimy...”

„...Kiedy skończy się bal u seniora, jak kończy się forsa na usługach doktryny, skończy się dyktatura proletariatu, dyktator dawno przestał być proletariatem. Rewolucja zesłała do pałaców. Rządzić jest dziecinnie prosto, wystarczy dzielić to, co nie da się podzielić, dobić, co jeszcze jest żywe i rokuje nadzieję, że będzie jeszcze mogło myśleć. Ale nie płacz, już twój tatuś nie pójdzie na wojnę, to nie jest ten kraj. Posłuchaj tylko gawędy, piszą jak tu jest spokojnie...”

Następnie w tekście piosenki znajduje się sparafrazowany utwór Wł[adysława] Broniewskiego¹ *Bagnet na broń*, w którym autor tekstu piosenki zmienił zakończenie:

„...Nie raz smakować będzie na tej ziemi więzienny chleb, za tę dłoń podniesioną nad Polskę kula w łeb...”

5. „...Lepią nas w bezkształtną masę, wykorzystując narzucają na nas strach. Muszą się bać, tak jak boją się zwierzęta, i każą wam jeść, i wypróżniać się na rozkaz, milczeć w pozycji zasadniczej tak, aby nie myśleć, nie mieć czasu na zbędne pytania. Armia wiecznego zbawienia, szwadrony nowej wiary. Zabija nas marsz nienawiści kraczących orłów z czapek kaprali. To wszystko zależy od ciebie, kto do kogo będzie strzelał. Armia ich chce innego papieża, szwadrony nowej wiary. Nic więcej się nie liczy, gdy wieje wiatr z zachodu, pijane orły szaleńców. Poczujesz, że wiesz, że nie tylko Niemcy strzelali do jeńców...”

Podkreślenia wymaga fakt, iż zespół Ręce do Góry znany jest z podobnych ekscesów. W świątecznym numerze grudniowym „Tygodnika Pilskiego” z 1985 r. red. Jacek Prześluga² opisuje w artykule „Spokojny rock” wydarzenie, jakie miało miejsce w grudniu 1985 r. na koncercie w PDK w Pile. W części dotyczącej zespołu Ręce do Góry pisze:

¹ Władysław Broniewski (1897–1962), poeta, przedstawiciel liryki rewolucyjnej, tłumacz.

² Jacek Prześluga (ur. 1959 r.), dziennikarz „Tygodnika Pilskiego”, szef kampanii wyborczej Henryka Stokłosa w 1989 r., twórca i redaktor naczelny „Tygodnika Nowego” – gazety senatora. Po konflikcie z H. Stokłosą był m.in. rzecznikiem prasowym PKP i prezesem PKP Intercity.

„...Niepotrzebnym zgrzytem był jedynie szczeniacki nadprogramowy występ jakiegoś wokalisty z doskoku, który krzykiem zapragnął zachwiać podstawami ustroju. Nie pozwalajcie sobie więcej na takie numery panowie muzycy, jeżeli macie ochotę na dalsze występy i występy innych pod dachem PDK...”³.

Opisywany koncert w Pile⁴ zorganizowany był przez Henryka Palczewskiego⁵.

Należy podkreślić niefrasobliwość organizatorów opisywanej imprezy:

a) brak odpowiedniego nadzoru ze strony organizatorów:

– w nocy z 13 na 14 VI 1986 r. dyrektor ChDK ob. Margowski⁶ opuścił placówkę około godz. 24.00 i udał się do domu. Koncert trwał do godz. 3.00 nad ranem. Na obiekcie przebywało wiele osób w stanie nietrzeźwym. Za całość imprezy odpowiedzialny był ob. Margowski,

– miejsc zakwaterowania uczestników nie zabezpieczono należycie w sanitariaty, co wywołało wiadome skutki dla amfiteatru i jego rejonu,

– uczestnicy imprezy zakwaterowani byli częściowo w starych budynkach o konstrukcji drewnianej. Mimo zapisu w protokole organizacyjnym o strażakach mających mieć nadzór nad obiektami, z których korzystali uczestnicy, sprawa ta została ewidentnie zlekceważona.

Organizatorzy opisywanej imprezy planują jej coroczną kontynuację. Zespół Ręce do Góry występować będzie w ChDK w trakcie tegorocznych „Warsztatów Muzycznych”.

Wyk. w 2 egz.

Egz. nr 1 – adresat

Egz. nr 2 – aa.

Oprac. NH

Wyk. KM/Ks.masz.0346/86^{d7}

Źródło: AIPN Po, 0062/204, k. 174–175, oryginał, mps.

³ Zob. J. Prześluga, *Niespodziewanie spokojny rock*, „Tygodnik Piłski” 1985, nr 51–52, s. 7.

⁴ Koncert odbył się w dniu 7 XII 1985 r. w PDK pod hasłem „Rock aut”. Wystąpiły na nim trzy zespoły: Ręce do Góry z Piły, Variete z Bydgoszczy, Reportaż z Poznania.

⁵ Henryk Palczewski (ur. 1956 r.), w latach osiemdziesiątych inżynier w ZNTK Piła, twórca Antyspołecznego Ruchu Społecznego (ARS), zajmującego się niezależną działalnością muzyczną, m.in. organizowaniem koncertów rockowych, produkcją kaset, wydawaniem zinoów, promocją muzyki alternatywnej i awangardowej.

⁶ Jan Margowski (ur. 1950 r.), w latach 1979–1991 dyrektor Chodzieskiego Domu Kultury.

^d *Poniżej pieczęć z odręcznym podpisem o treści: Z[astęp]ca szefa Rejonowego Urzędu Spraw Wewnętrznych ds. Służby Bezpieczeństwa w Chodzieży mjr Edmund Różański.*

⁷ Edmund Różański (ur. 1931 r.), członek ZMP (od 1949 r.) i PZPR (od 1950 r.); 15 IX 1951 r. przyjęty do służby w MO, w 1959 r. poprosił o przeniesienie do Służby Bezpieczeństwa. Kariera w SB: KP MO w Chodzieży – w latach 1953–1963 oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa, w latach 1963–1967 st. oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa, w latach 1967–1970 inspektor operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa, w latach 1970–1975 st. inspektor operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa, w 1983 r. zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Chodzieży, w latach 1983–1990 zastępca szefa RUSW ds. SB w Chodzieży; KW MO w Pile: w latach 1975–1983 kierownik Sekcji 1 Wydziału IV SB KW MO w Pile (sprawy

Kościola – w 1978 r. wyróżniony za „dobre wyniki na odcinku pozyskiwania źródeł informacji i przedsięwzięć profilaktyczno dezintegracyjnych”), 16 I 1990 r. przeniesiony z Chodzieży do dyspozycji szefa WUSW w Pile i 15 V 1990 r. zwolniony z SB w stopniu ppłk. (awans bezpośrednio przed zwolnieniem). AIPN Po, 131/473, Teczka akt osobowych [dziękuję panu Waldemarowi Handkemu, pracownikowi Oddziału IPN w Poznaniu za udostępnienie danych dotyczących mjr. Edmunda Różańskiego]; *Wykaz funkcjonariuszy woj. pilskiego pełniących służbę w dniu 31 lipca 1989 r. w Służbie Bezpieczeństwa* [w:] *Solidarność Pilska w podziemiu*, red. J. Wąsowicz (SDB), Piła 2006, s. 391.